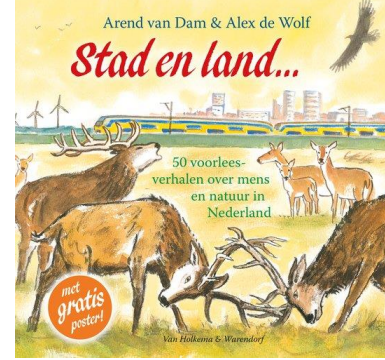

Jeugdboeken + aardrijkskunde-onderwijs

KNAG-dag 10 november 2017

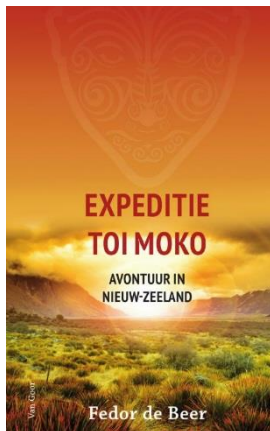
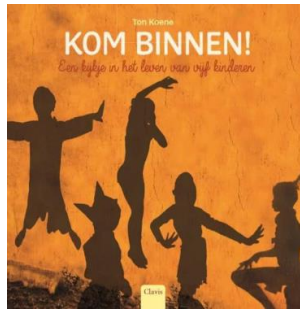
Planning

- Inleiding
- non-fictie boeken: Marc en Marieke
- profielwerkstuk: Wouter
- etnofictie: Fedor

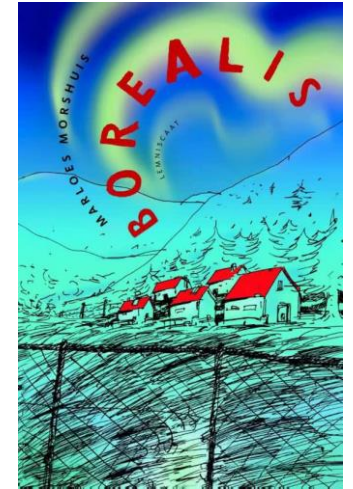
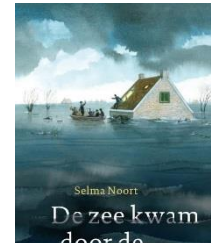
Behoefte aan gesprek / contact

- in de pauze en/of
- via mail:
- Daphne Rijborz: daphne.geo@gmail.com
- Marc ter Horst: marc@marcterhorst.nl
- Marieke Kleinhuis: marieke.kleinhuis@han.nl
- Wouter van den Berg: w.vandenberg@sghetplein.nl
- Fedor de Beer: fedor.debeer@han.nl

Ontwikkelen van geografisch besef

Geografisch besef

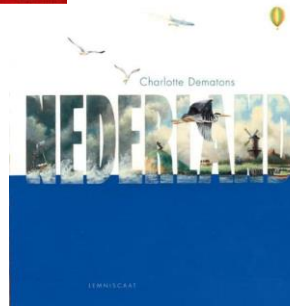

LEESPLEZIER

Geografische vragen

Geografische werkwijzen

Omgaan met
geografische informatie
& Onderzoek

De Glazen Globe

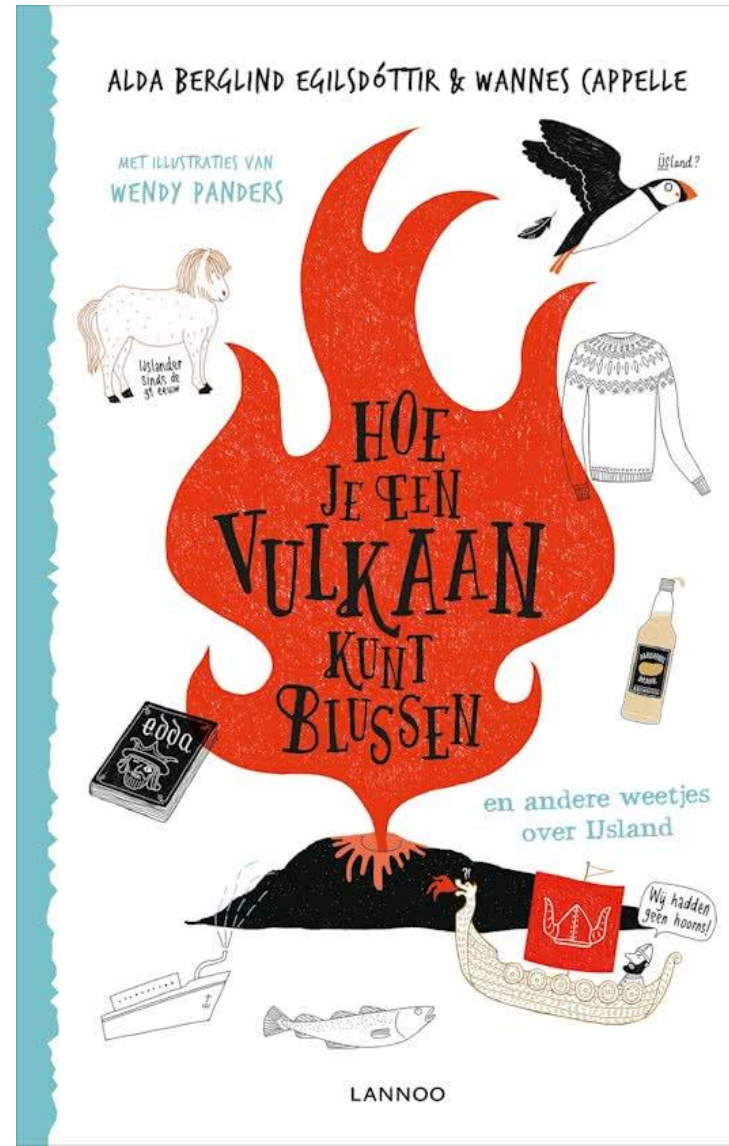
Prijs voor het beste aardrijkskundige jeugdboek

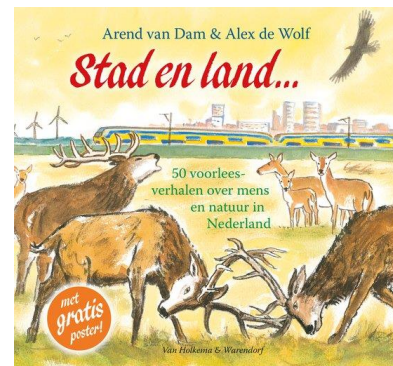
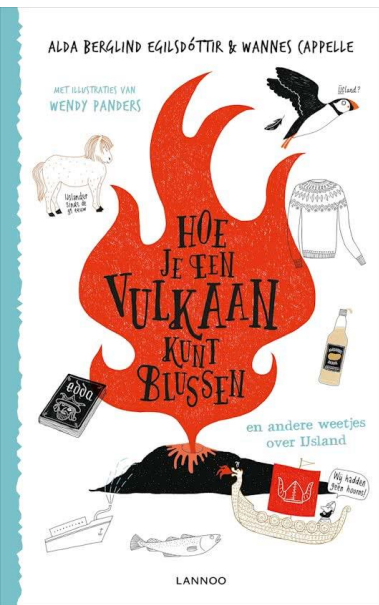
Criteria:

1. Toegankelijkheid van geografische informatie
2. Ordening van informatie en waarheidsgehalte
3. Hoeveelheid geografische informatie
4. Verheldering dmv kaarten en beelden
5. Presentatie van het thema als geheel
6. Begrijpelijk taalgebruik
7. Bijdrage aan tot stand komen van eigen mening
8. Aantrekkelijkheid van boek

Winnaar Glazen Globe 2017

NON-FICTIE IN DE LES

Marc ter Horst

Marieke Kleinhuis

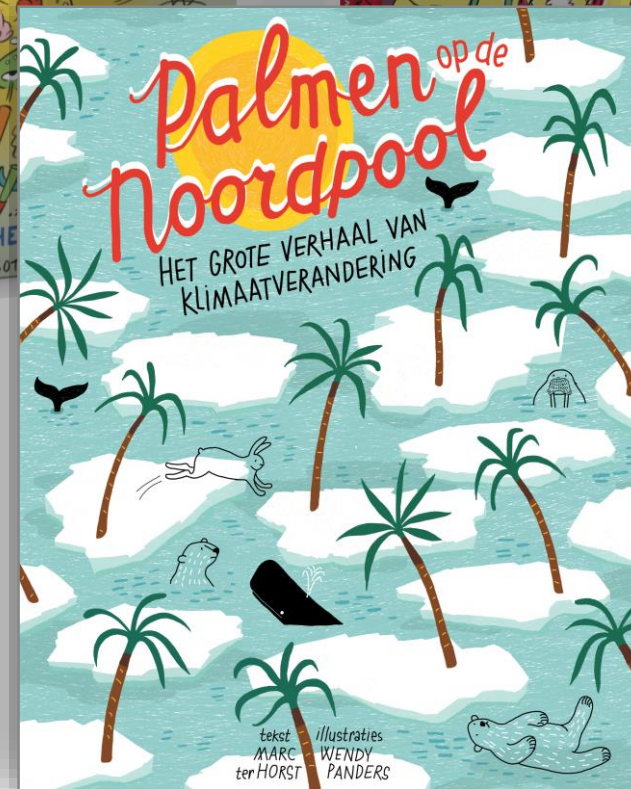
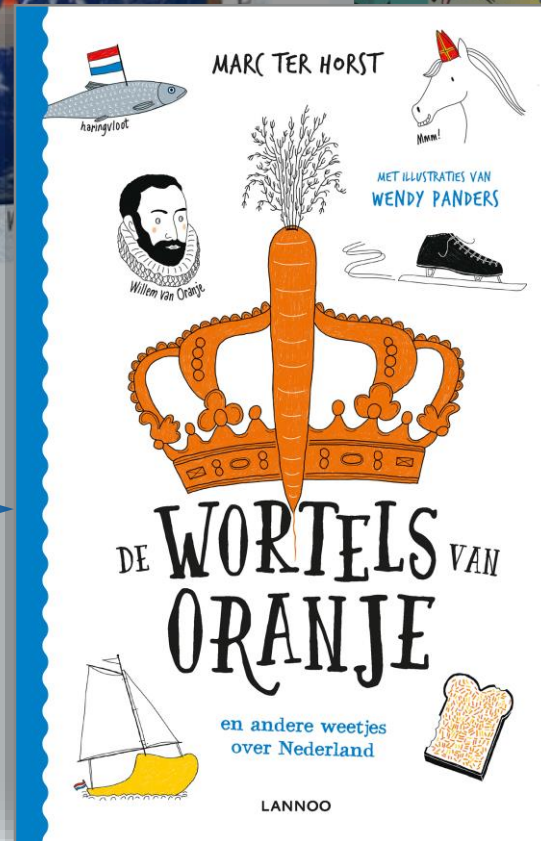
MET
vlag EN
wimpel
2016

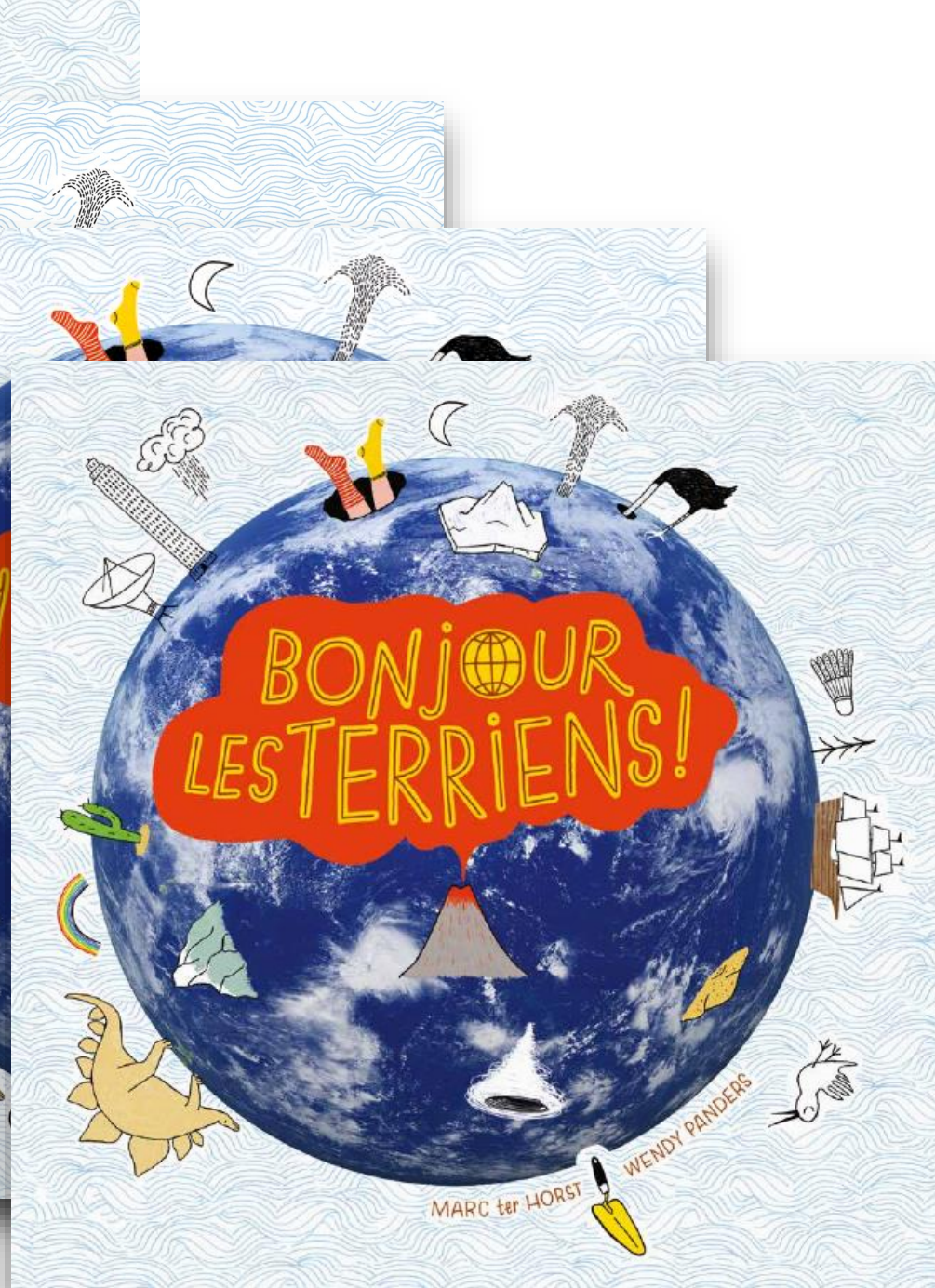
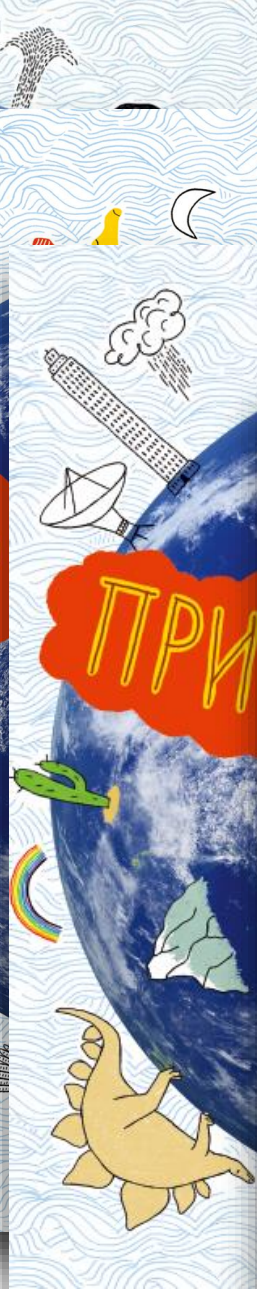
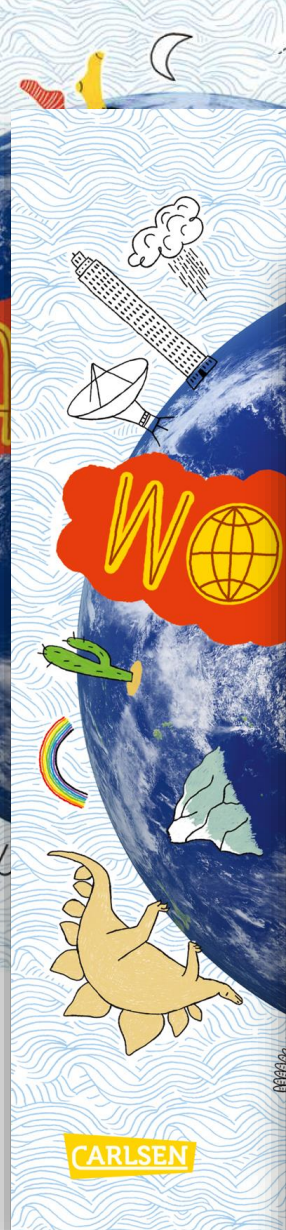
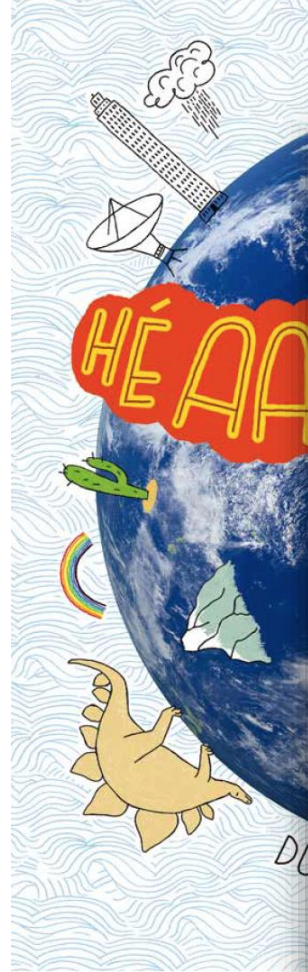
MET
vlag EN
wimpel
2017

November
2017

Voorjaar
2018

Hé aardbewoner!

1 In een hoekje van het heelal

Het begon met een klontje 13
Op bezoek bij de burens 17
Zoek de verschillen 22
Lang leve de dampkring 24
Van plat naar rond 25

2 Op het ritme van het zonnestelsel

1031 kilometer per uur 29
Alle tijd van de wereld 32
Hé ruimtevaarder 34
De scheve aarde 36
De waarheid over eb en vloed 38

3 Op een zee van kokend magma

6370 kilometer de diepte in 41
Surfen op magma 44
Boven op een botsing 46
Knallende bergen 50
Schuddende aarde 54

4 In het spoor van het water

Waterplaneet 59
Oneindig water 60
Het eeuwige leven van steen 62
Sporen in het landschap 68
Schatzoekers 74

5 Onder een dun laagje lucht

Sprong in de dampkring 77
Van regenwoud tot poolcirkel 80
Wanneer is de ijstijd? 86
Natuurlijk verandert het klimaat 88
Zo overleef je extreem weer 92

6 Waar de aardbewoners leven

De eerste mensen 97
Raad de wereldkaart! 100
Weten waar je bent 104
Mensen, mensen, mensen 108
Het einde van de wereld 110

Aardige aardbewoners

Register 115

Hé aardbewoner!

Kijk eens onder je voeten. Wat hebben we daar? Je kunt schudden met je voeten, maar je komt er niet van af. Je kunt je schoenen uitdoen, maar ook dan nog zit je eraan vast. Olifanten, vrachtauto's, lieveheersbeestjes, oceanen... ze kleven allemaal aan de aarde. Zwaartekracht noemen we dat.

Echt, je kunt hoog springen of laag springen, die planeet sleur je de rest van je leven met je mee. Hoog tijd voor een nadere kennismaking.

Wist je bijvoorbeeld dat in veel keukens gewoon een plak gestold magma ligt als aanrecht? Dat inktvissen eerder boven op de Mount Everest waren dan sir Edmund Hillary? Dat de zon in onze winter dichterbij de aarde staat dan in de zomer? Dat de Noordzee vol ligt met mammoetbotten? Dat klimaatverandering echt niks nieuws is? Dat er grotten zijn waar mensen fluitend doorheen lopen terwijl honden er dood neervallen? Dat je regelmatig stegosaurusplas in je glas hebt zitten? Kun je al deze vragen met 'ja' beantwoorden, geef dit boek dan maar aan een andere aardbewoner. En zo niet, lees het dan lekker zelf.

PLANETEN in VERHOUDING

Saturnus 120.536 km

Neptunus 49.528 km

Uranus 51.118 km

Jupiter 142.984 km

- Mercurius 4878 km
- Mars 6794 km
- Venus 12.104 km
- Aarde 12.756 km

Zon 1.392.000 km

Surfen op magma

Hoe vaak knip jij je nagels? Of ben je meer een nagelbijter? Knipper of bijter: als je niets doet groeien je nagels vijf centimeter per jaar. Net zo snel als Europa wegdrijft van Noord-Amerika. Want ieder jaar wordt de afstand tussen Amsterdam en New York ongeveer vijf centimeter groter. Tegelijkertijd komt Afrika steeds dichterbij te liggen. Over miljoenen jaren is de Middellandse Zee dicht en ligt New York nog maar 500 kilometer verderop.

Arme Alfred

Als je goed naar de wereldkaart kijkt, dan zie je dat sommige werelddelen heel mooi in elkaar passen. De kustlijn van Zuid-Amerika bijvoorbeeld sluit precies aan op de kustlijn van Afrika. Dat dacht de Duitse wetenschapper Alfred Wegener dus ook. Als een van de eersten zei hij dat de aardkorst niet stil lag en geen geheel was. Dat konden de mensen 100 jaar geleden maar moeilijk geloven. De werelddelen waren toch geen schepen die over de oceanen voeren? De meeste mensen lachten die arme Wegener vierkant uit. Zelfs toen hij ontdekte dat er op beide kusten dezelfde soorten fossielen te vinden waren. Bijvoorbeeld van de mesosaurus, een zwemmend reptiel dat onmogelijk de oceaan kon hebben overgezwommen. Dat moest wel betekenen dat Afrika en Zuid-Amerika in de tijd van de dinosauriërs aan elkaar vast hadden gezeten. Maar hoe konden ze dan uit elkaar zijn gedreven?

De lopende band

Alfred Wegener kon niet bedenken wat de motor was achter de beweging van de continenten, de platentektoniek. Meer dan 30 jaar na zijn dood lukte dat andere geleerden wel. Ze vonden midden in de Atlantische Oceaan de langste bergrug op aarde. Precies midden tussen Afrika en Zuid-Amerika, en tussen Europa en Noord-Amerika. Hier, diep onder water, schuiven de aardplaten uit elkaar. Daardoor kan magma naar boven komen. Als het magma afkoelt, ontstaat er nieuw gesteente: zo groeien de aardplaten steeds een stukje verder aan. De oceaanbodem wordt dus steeds groter. En Afrika en Zuid-Amerika drijven steeds verder uit elkaar, alsof ze op twee lopende banden liggen die allebei een andere kant op gaan. Er zijn nog meer barsten in de aardkorst, waar de platen aangroeien. Maar de aarde wordt niet groter. Dus moeten er ook plekken zijn waar er aardkorst verdwijnt. Dat klopt: waar twee platen elkaar ontmoeten, duikt de zwaarste onder de lichtere. Hoe dieper de zware plaat komt, hoe heter hij wordt. Uiteindelijk smelt het gesteente en gaat het weer op in de aardmantel. Over miljoenen jaren zal het weer boven komen om ergens anders als lopende band dienst te doen.

Knallende bergen

Ongeveer 100 kilometer onder je voeten is het een helse toestand. Daar stroomt een stroperige, gloeiend hete steenmassa: magma. En wat heet is, wil omhoog. Kijk maar naar de damp die uit de waterkoker opstijgt. Logisch dus dat er op sommige plekken lava boven de grond komt. Dat kan heel rustig gaan, als een sloom riviertje van borrelende oranje stroop, maar het kan ook via een verschrikkelijke vulkaanuitbarsting.

Zaterdag 11 augustus 1883

Tussen de Indonesische eilanden Sumatra en Java ligt het eiland Krakatau. Op het eiland liggen drie vulkaankraters, waarvan er eentje 823 meter hoog is. De meeste mensen noemen Krakatau een slapende vulkaan. Maar dat betekent eigenlijk alleen dat hij al een tijd niet is uitgebarsten. Wetenschappers maken zich wel zorgen, want al een paar maanden zijn er geregeld aardbevingen in de buurt van de vulkaan. En er komt stoom uit de noordelijke krater. Soms klinken er explosies die je tot in Jakarta kunt horen.

Op 11 augustus is kapitein Ferzenaar de laatste die op het eiland komt. Hij ziet dat er allemaal kleine nieuwe kraters zijn ontstaan en dat het hele eiland is bedekt met een dikke laag as. Hij adviseert om het eiland voorlopig niet te bezoeken. Best een goed advies...

Zondag 26 augustus 1883

Een kolom zwarte as van 27 kilometer hangt boven het eiland. De ene uitbarsting volgt op de andere. Zelfs ver op zee regent de as op schepen neer.

Maandag 27 augustus 1883

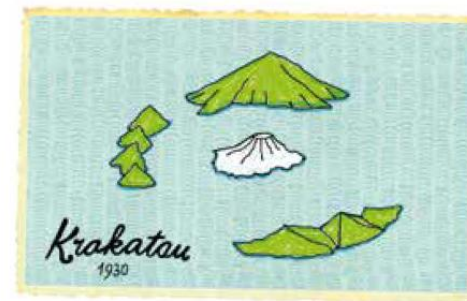
In de ochtend zijn er vier verwoestende uitbarstingen. De laatste uitbarsting is 5000 kilometer verderop in Afrika te horen. De trommelvliezen van zeelieden in de buurt knappen ervan. De hele Krakatau barst uit elkaar. As komt tot 80 kilometer hoogte. Een groot deel van de berg zakt in zee en het gat dat achterblijft stroomt vol water. Vloedgolven van 30 meter hoog vegen dorpen en steden van de kaart. Stoomschepen worden opgetild en kilometers verderop weer neergekwakt. Tot in de Noordzee komt het water omhoog. Meer dan 36.000 mensen komen om het leven.

Dinsdag 28 augustus 1883

De Krakatau is stil. Er zijn alleen een paar modderpoeltjes die nog wat nappertelen. Het stof dat in de lucht kwam verduistert de zon. Daardoor is het klimaat wereldwijd nog jaren van slag. Het jaar na de uitbarsting is de gemiddelde temperatuur op aarde ruim één graad lager dan normaal.

Maandag 11 augustus 1930

Op de plek van de Krakatau rommelt het al langer. Maar nu begint er echt een nieuw eiland op te duiken. Er komt meer lava naar boven dan de zee af kan breken. Zo groeit het eiland elke dag. Inmiddels is het bijna 200 meter hoog. De Indonesiërs noemen het vulkaaneiland Anak Krakatau, 'het kind van Krakatau'.

Sprong in de dampkring

Op 14 oktober 2012 stapte de Oostenrijkse waaghals Felix Baumgartner in een capsule onder een speciale luchtballon die hem bijna 39 kilometer hoog bracht. Dat is vier keer zo hoog als de meeste vliegtuigen komen. Stoere actie van Felix. Nog veel stoerder was het dat hij er op het hoogste punt uitstapte en met dik 1357 kilometer per uur terugviel naar de aarde. Maar goed dat hij zijn parachute niet vergeten was...

Dunne lucht

Tijdens zijn stunt droeg Felix Baumgartner een speciaal pak. Dat was wel nodig ook, want onderweg kreeg hij te maken met temperaturen onder de -56 graden. Verder was er veel te weinig zuurstof om te ademen, en ook was hij niet beschermd tegen zonnestrallen. Kortom, op die hoogte heb je weinig meer aan de voordelen van de dampkring. Dat komt doordat de meeste luchtdeeltjes van de dampkring vlak bij de aarde rondhangen. Want daar is de zwaartekracht het sterkst. Op de hoogte waar Felix uit zijn capsule stapte, is de lucht heel ijl: er zitten veel minder deeltjes in de lucht. Daardoor kon hij ook zo'n fantastische snelheid halen. Een gewone parachutist die van een paar kilometer hoogte uit een vliegtuig springt wordt aangetrokken door de zwaartekracht van de aarde en afgeremd door de deeltjes in de lucht. Maar in het begin kwam Felix heel weinig deeltjes tegen. Daardoor ging hij harder en harder. Tot hij dichterbij de aarde steeds meer luchtdeeltjes op zijn weg vond. Daar is de zwaartekracht van de aarde het grootst en de dampkring dus het dikst. De deeltjes remden Felix weer af en zijn parachute deed de rest.

Luchtdeeltjes?

Luchtdeeltjes, ja. Of heb je soms liever dat we het over moleculen, elektronen en verbindingen gaan hebben? Over N_2 , O_2 , Ar en CO_2 ? Daar word jij niet blij van en ik al helemaal niet. Dus neem maar van mij aan dat er in de lucht allerlei piepkleine gasdeeltjes zitten. Als je het niet gelooft, moet je gewoon een stukje over de dijk fietsen. Zelfs bij windstilte voel je nog de lucht langs je wangen stromen. Allemaal luchtdeeltjes waar je tegenaan rijdt.

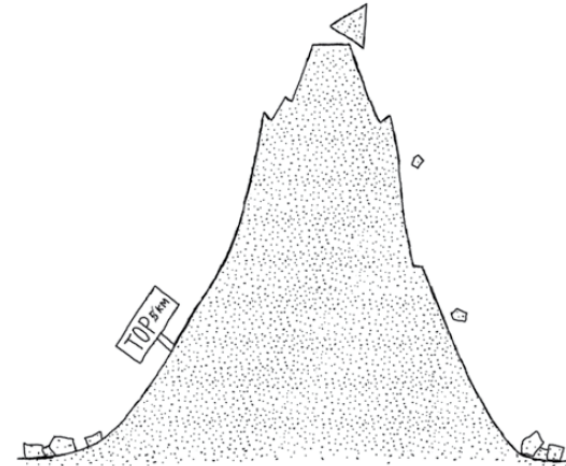
Het eeuwige leven van steen

Zeg, als die bergen maar blijven groeien, waarom is de wereld dan niet vol onmetelijk hoge bergen? Dan zijn de Mount Everest en de Vaalserberg over een tijdje toch twee keer zo hoog? Dan zit er in de Tour de France van 2000015 toch zeker een klim van honderd kilometer?

Puinhoop

Bergen groeien niet alleen. Ze slijten ook. Een groot deel van de Nederlandse bodem bestaat zelfs uit materiaal dat van de bergen is afgesleten. Ex-berg dus. We leven op het puin van Noord- en Midden-Europese bergen. Kolossale rivieren hebben miljoenen jaren lang stenen en zand uit de bergen hierheen gebracht. Rivieren als de Rijn en de Maas doen dat nog steeds. Die machtige Alpen worden net zo hard afgebroken als ze omhoog komen.

Dat kleine zandkorreltje dat je ergens achter een randje in je broekzak hebt zitten (voel maar, het zit er echt) was ooit deel van een reusachtig rotsblok waar alleen steenbokken, steenarenden en overmoedige bergbeklimmers bij konden. Hoe het zo ver heeft kunnen komen? We vragen het hem even.

Mijn leven als zandkorrel

'Ik weet het nog goed. Het begon allemaal diep in de aarde. Man, wat was het daar heet. Zo heet dat je niet kon zeggen wie ik was en wie mijn buurman. We waren allemaal samen één grote, vloeibare steenmassa. Wel knus natuurlijk. Maar op een gegeven moment werd het gewoon te druk daarbinnen. Het leek wel of iedereen zat te duwen. Harder, steeds harder. Ik kon echt geen kant meer op. Toen ineens vlogen we met z'n allen de lucht in. Wat een uitzicht had je daar! Ik kon meteen zien waar al die verre familie de afgelopen eeuwen heen was gegaan. Ze waren niet meer vloeibaar, maar vast. Ze waren niet meer oranje, maar zwart. Samen vormden ze een indrukwekkende vulkaan, waar ik dus net uit geslingerd was. Ik zwaaide naar mijn oma, naar mijn achterneef, maar ze deden net of ze mij niet zagen. Of misschien konden ze zich gewoon niet bewegen.

We landden met z'n allen op de helling van de vulkaan. Ineens noemde iedereen me lava. 'Pardon?' zei ik. 'Ik ben magma!' Maar daar moesten ze allemaal om lachen.

'Hier buiten zijn we allemaal lava. Welkom!'

Heel langzaam stroomden we nog wat door. Ik kreeg het kouder en kouder. We stroomden steeds langzamer, kregen het steenkoud. Iedereen kleurde zwart. En uiteindelijk lag ik vast.

Hoe lang ik zo lag weet ik niet, maar het was zeker wel een paar miljoen jaar. In het begin kwam er nog wel eens een laagje warme lava over me heen, maar uiteindelijk deed de vulkaan niet veel meer. En het laagje lavasteen sleet er ook weer af, waarschijnlijk door die verschrikkelijke wind die allemaal schurende zandkorrels over de berg joeg. Ooit, dacht ik, ooit zal ik daar nog eens wraak voor nemen.

Ik moet zeggen dat het uitzicht wel steeds beter werd. Het leek wel alsof ik steeds hoger kwam. Het werd ook steeds kouder. Daar

Zo maar wat lesideeën bij Hé aardbewoner: Het eeuwige leven van steen (blz. 62 + 63)

- titel laten uitleggen
- aanvullen met aardrijkskundige begrippen/tekeningen
- schrijf zelf en vergelijk
- lezen/vertellen ter inspiratie => daarna zelf schrijven

Belangrijke voorwaarden

- Duidelijke criteria:
 - Aardrijkskundige volledigheid
 - Aardrijkskundige juistheid
 - Inleving
 - Taalgebruik
- Duidelijke instructie en fasering:
 - Analyse laten maken t.a.v. aardrijkskundige aspecten (of geef ze die)
 - Concept map
 - Opzet voor het verhaal
 - (eerste) schrijffase met (peer)feedback

Jeugdboeken en profielwerkstukken

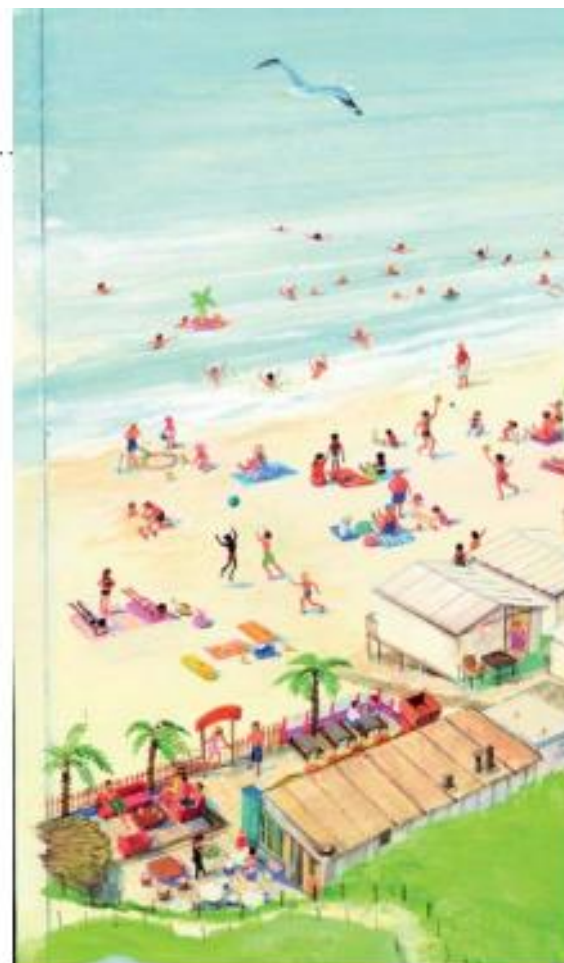
Wouter van den Berg

Glazen Globe 2013

Nederland

MET ANDERE OGEN BEZIEEN

Het bijzondere prentenboek *Nederland*, waarover we al schreven in het januarinummer van *Geografie*, heeft de Glazen Globe 2013 gewonnen. De van oorsprong Franse maakster, Charlotte Dematons, werpt een verfrissende blik op ons kikkerlandje, in de traditie van de *Histoiregéo*. Samen met het begeleidende boek *Duizend dingen over...* levert dat boeiend lesmateriaal op.

***“Al het moois wat Nederland te bieden heeft wordt
uitgebeeld:***

*Bollenvelden, pretparken, kubuswoningen, dierentuinen, de
afsluitdijk, het Limburgse heuvellandschap.*

*hagelslag & hunebed,
duinen & zandkastelen,
bolletje & boerenkool,
marsepein & oliebol,
spijkerpoepen & Elfstedentocht,
Anne Frank & Bevrijdingsdag,*

het moest er allemaal in”

Inzoomen

Friesland

Aanwijzingen:

- * Sneek / Snits
- * Fries paard
- * Aquaduct
- * 'Skûtsjesilen'
- * Zeilen

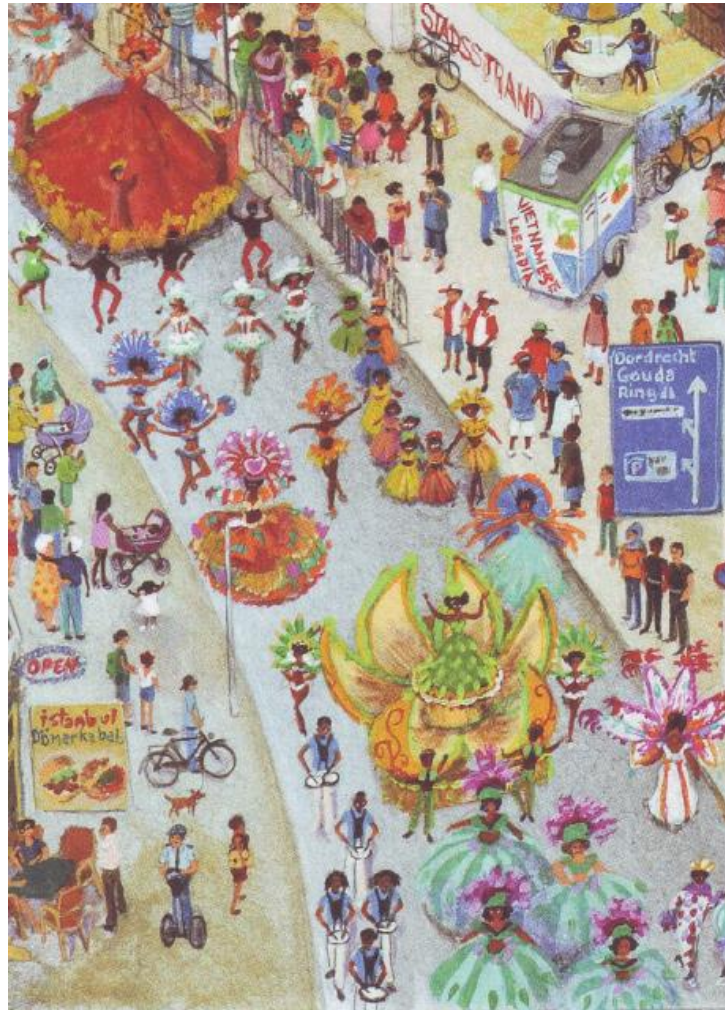
Inzoomen

DE VEELKLEURIGE BEVOLKING

'Meer dan de helft van de bevolking van Rotterdam komt uit andere landen dan Nederland. Ik heb goed geteld zodat er meer gekleurde mensen op de plaat staan dan witte mensen.'

42.195 KILOMETER

'Deze twee hardlopers zijn zich nu al aan het voorbereiden voor de grote marathon van Rotterdam. Aangezien de Kenianen meestal winnen, lopen ze hier ook: zij zijn de beste renners.' De Marathon Rotterdam wordt sinds 1981 jaarlijks gelopen, meestal in april. Het is de grootste marathon van Nederland – gevolgd door de marathon van Amsterdam – en een van de best bezochte marathons van de wereld.

Architect Piet Blom (1934-1999) ontwierp het Blaakse Bos (1982-1984): 38 kubuswoningen, twee superkubussen en een woontoren, officieel de Blaaktoren, maar in de volksmond het 'Potlood' genoemd. De kubuswoningen staan op zuilen waarin het trappenhuis zit. Eronder is een loopruimte. De kubuswoning zelf bestaat uit drie verdiepingen, waarvan de bovenste plaats biedt aan een kleine tuin.

GEEN WOORDEN MAAR DADEN

'Hier zijn de Feyenoord-shirtjes, twee stuks.'

Feyenoord Rotterdam werd in 1908 opgericht – al heette de voetbalclub in de eerste jaren nog achtereenvolgens Wilhelmina, H.F.C. en Celeritas. In 1924 werd het eerste landskampioenschap binnengehaald. Sindsdien is de club niet meer weg te denken uit het topvoetbal. In 1970 won Feyenoord als eerste Nederlandse club de Europa Cup I.

AAN HET WATER

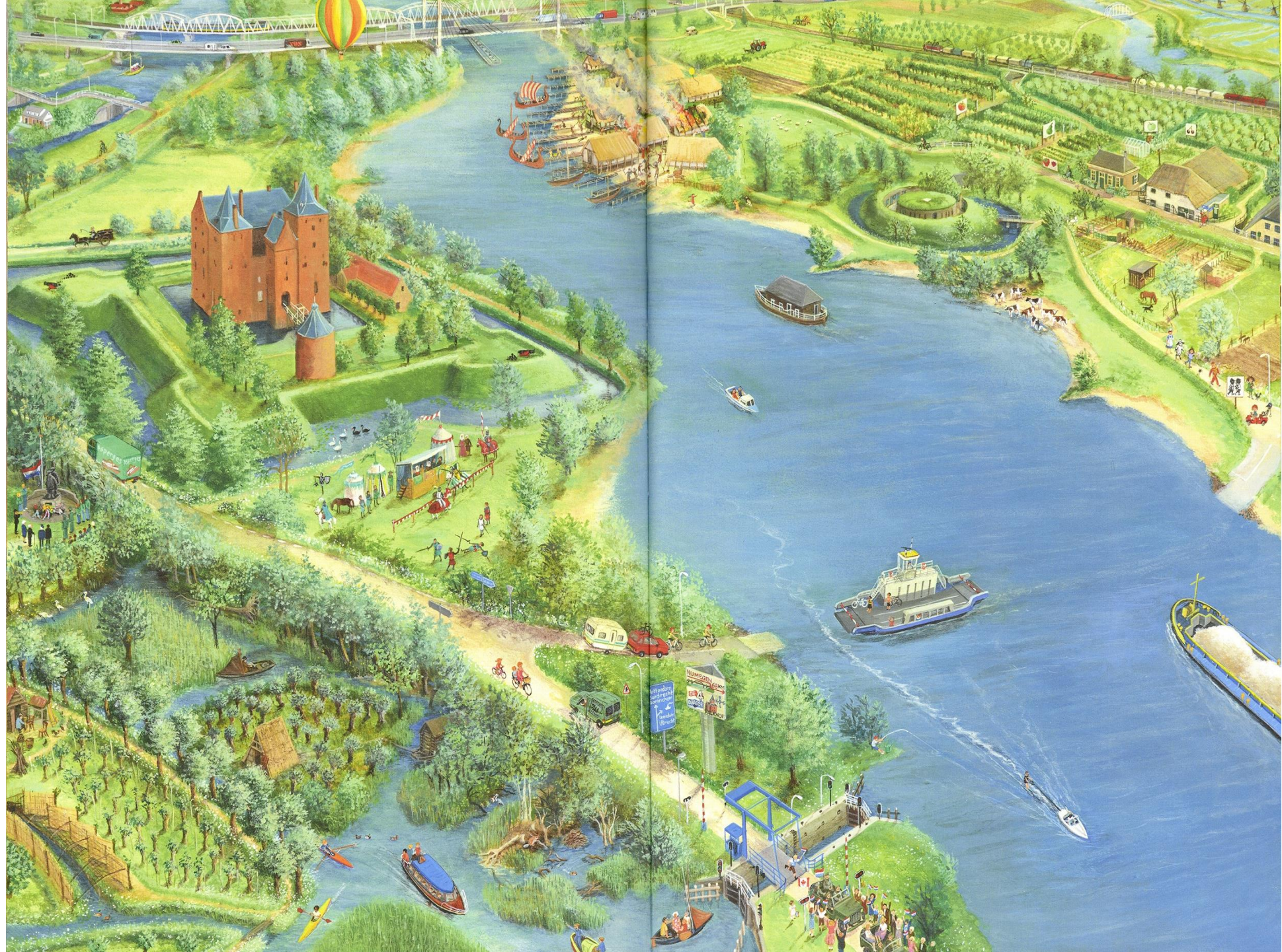

'Het stadsstrand is een nieuw verschijnsel in Nederland. Midden in de stad kun je nog op het strand liggen.'

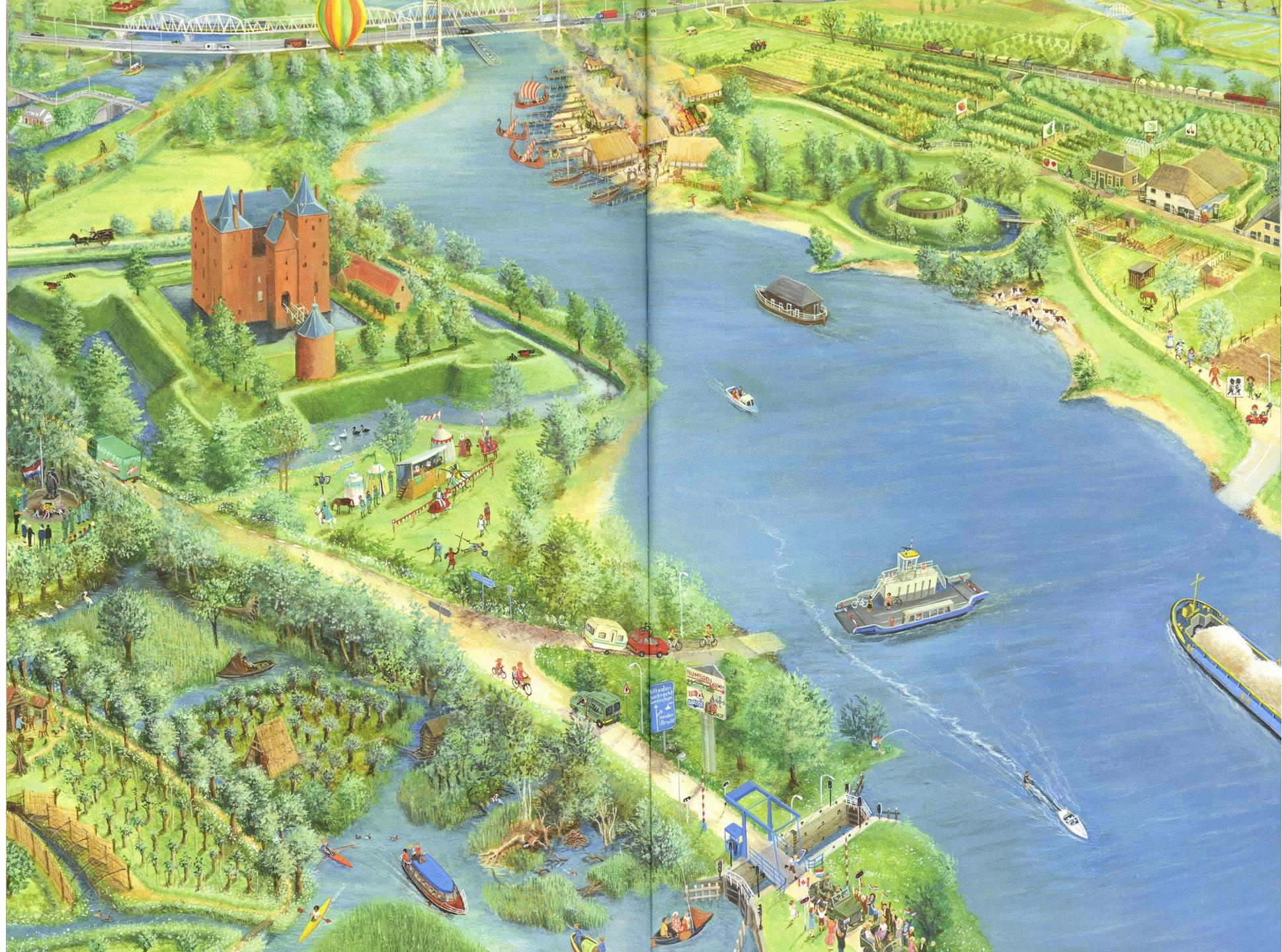
Hans Holbein de Jonge (ca. 1497-1543), 'Desiderius Erasmus' (1523)

Gezien?

- Biesbosch
- Dodenherdenking
- Loevestein
- Jip en Janneke
- Uiterwaarden
- Steenfabrieken
- Betuwelijn
- Fort Vuren
- Zwarte zwanen / witte zwanen
- Kinderdijk
- Pluk van de Petteflet

Hoe laat je dit zien?

- Oliebollen
- Wegenwacht
- Hagelslag
- Max Havelaar
- Chocomel
- KLM
- Srebrenica
- Stroopwafels
- Circus Renz

Wie?

Profielwerkstuk

- Vak: AK
- werkstuk:
 - Prent (vogelvlucht)
 - Verantwoording keuzes
 - Toelichting geografie
- Onderwerp: Nederland / Buitenland
- Presentatie: Posterpresentie ('markt')
Charlotte Dematons!

Differentiatie

Schaal

- Land: Zweden
- Provincie: Groningen
- Stad: Antwerpen
- Dorp: Aalst (Eindhoven)

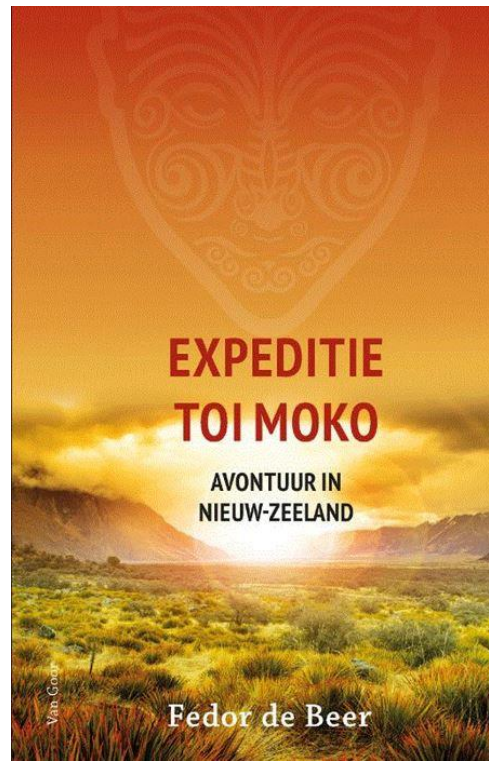
Stijl

- New York: cartoons
- Zweden: collage

Ik kook je hoofd!

Etnofictie

Fedor de Beer

Wereldburgerschap

‘de ander’ leren kennen

Etnofiction

Etnofiction

Oorsprong: *ethnographic docufiction*, een mix van documentaire en drama. Gebruikt in de *visual anthropology*.

Een cultuur introduceren door niet zozeer de uitingen te laten zien, maar (ook) een verhaal (fictie) te vertellen.

Door identificatie met (hoofd)personage word je mee de wereld (en het denken) van *de ander* ingezogen.

Film leent zich daarvoor, maar (kinder)boeken ook!

Kan van 'streng' naar 'los'.

*Let Each One Go
Where He May*

Ben Russell, 2009

Vaiana, Disney,
2016

Het leven bekeken vanuit een andere invalshoek – Thema's:

- Duurzaamheid – van wie is de natuur?
- Leven en dood – begraven, vooroudercultus, leven na de dood
- Plaats in de samenleving – uithuwelijken, 'prinsjes en prinsesjes'
- Heden en verleden – slavernij, onderdrukking, 'once we were warriors'

Hoe kun je de lucht, de warmte van het land kopen of verkopen?

Dat is voor ons moeilijk te bedenken.

Als wij de prikkeling van de lucht en het kabbelen van het water niet kunnen bezitten, hoe kunt u het van ons kopen?

Wij zullen hierover op onze tijd een beslissing nemen.

Zoals het opperhoofd Seattle zegt:

Het grote opperhoofd in Washington kan vast op ons rekenen,

zoals onze blanke broeders kunnen rekenen op de terugkeer van de seizoenen.

Mijn woorden zijn als sterren. Ze verdwijnen niet.

Elk stuk van dit land is heilig voor mijn volk.

Ieder spar, die glanst in de zon, elk zandstrand, elke nevel in de donkere bossen, elke open plaats, elke zoemende bij is heilig in de gedachten en herinnering van mijn volk.

Het sap, dat in de boom opstijgt, draagt de herinnering van de rode man.

Een dode blanke man vergeet het land van zijn geboorte als hij zijn tocht naar de sterren begint.

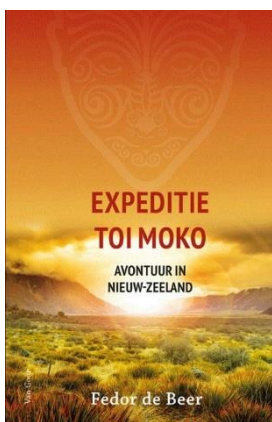
Onze doden vergeten dit prachtige land nooit: het is de moeder van de rode man. Wij zijn een deel van de aarde en de aarde is een deel van ons.

Deel uit: Seattle (1983⁴) *'Hoe kun je de lucht bezitten? Een indiaanse visie op het beheer van de aarde.'* Utrecht: Aktie Strohalm.

4 | Buitenland | DE VOLKSKRANT DINSDAG 4 MAART 2008

Accent Kumari's

Elfjarige Nepalese godin trouwt met stukje fruit

‘Toen de Europeanen Nieuw-Zeeland ontdekten, zagen ze vooral de rijkdom: de bomen voor het hout, de robben voor hun pels en de walvissen die hier toen nog rondzwommen voor hun vet.’

Thom, Nederland

‘Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen’

The Scene

Tui, Aotearoa, Nieuw-Zeeland

‘Wij Māori zorgen voor het land, zoals het land en het water ook voor ons zorgen. En dus kun je niet zomaar alles afbreken om te verkopen. Als je dat doet, gaat alles kapot.’

In Disney-films komen veel (multiculturele) hoofdpersonages voor die je meeslepen 'hun' wereld in.

Lesidee:

- Elke leerling kiest een van deze (of andere) Disney-personages, bekijkt als huiswerk de film en bedenkt hoe (en waarom!) zijn personage denkt over een bepaald thema, bijv. duurzaamheid, discriminatie, vlees eten, opwarming van de aarde, het belang van de gemeenschap, de zin van het leven etc.)
- In groepen van vier verschillende personages bediscussiëren leerlingen een thema, ieder vanuit het perspectief van hun eigen personage.
- Reflectie: kijk je nu anders tegen dit thema aan? Welke argumenten zijn nieuw?

BOEKRECENSIES EN LESTIPS VOOR DE BOVENBOUW

Browse: **Home** » Aardrijkskunde – Wereld

AARDRIJSKUNDE – WERELD

Algemeen

Noord-Afrika

Afrika

<http://leesbevorderingindeklas.nl/aardrijkskunde-wereld/>

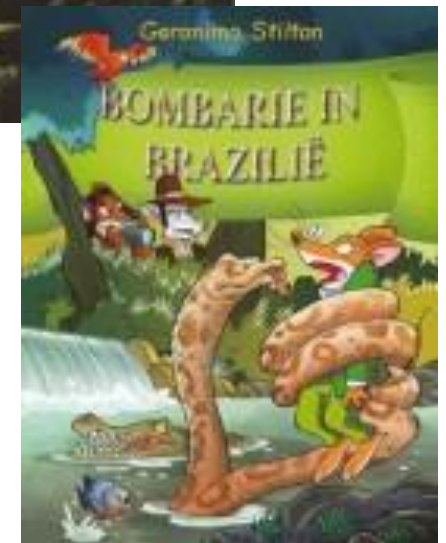
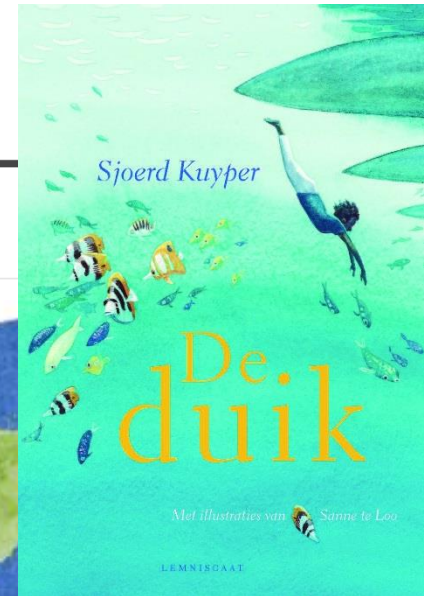

door Jozua Douglas, Manon Sikkell,
Tosca Menten

- Schimmen uit de vergeetput
door Guy Didelez, Patrick
Bernauw
- De sleutel van Sleetdoorn
door Kevin Sands

ALGEMEEN

- Wat is leesbevordering?

Haka

- Wat: Gezongen Maori-dans
- Wie:
 - elke (sub)stam
 - geschreven door dichters
 - Kwaliteit performance straalt af op stam en leider
- Hoe:
 - Haka bestaat uit verschillende delen:
 - Voorwerk (leider schreeuwt, rest geeft antwoord)
 - Lied (allemaal ritmisch dansen en bewegen)
- Wanneer:
 - Oorlog
 - Presenteert fitheid, behendigheid en levenskracht.
 - Bruiloft
 - Begrafenis
 - Welkom
 - Etc.

Kia kōrero te katoa o te tinana
Spreken met het hele lichaam!

Lessuggestie

Laat zien wie je bent, dans de klas-haka!

Lessuggestie bij *Expeditie Toi Moko*

Inleiding

In *Expeditie Toi Moko* beleven Thom en Lin een spannend avontuur in Nieuw-Zeeland. Samen met Thoms vader brengen ze een *toi moko* terug, een afgehakt hoofd van een getatoeëerde Maori-krijger. Maar nog voor ze in het vliegtuig zitten op weg naar het land van de lange witte wolke, wordt duidelijk dat dit hoofd heel gewild is...

Kinderen leren in *Expeditie Toi Moko* van alles over de Maori. Als ze het boek uit hebben, kunnen ze zo een spreekbeurt houden over dit bijzondere volk. Maar spreekbeurten kunnen soms wel *sāsi* zijn! Maak dit keer eens een klas-haka!

Een haka is een energieke, gezongen dans. Maori gebruiken die om zich aan anderen voor te stellen en om mogelijke tegenstanders duidelijk te maken dat met hen niet te spotten valt. Google maar eens op 'Haka All Blacks' en je ziet meteen waarom tegenstanders zenuwachtig worden als ze tegen de Nieuw-Zeelandse rugbyploeg moeten spelen.

Kern

Stap 1

Laat de leerlingen een haka-filmpje zien op YouTube, bijvoorbeeld 'Haka All Blacks'.

Stap 2

Leg uit dat dit voor de Maori een manier van zich voorstellen is. Voorstellen om te imponeren.

Stap 3

Vraag de leerlingen na te denken over welke woorden hun klas kenmerken. Wat willen de leerlingen als klas uitstralen? Maak er samen een songtekst van.

Stap 4

Laat de leerlingen bedenken welke bewegingen bij hun woorden passen. Zoek inspiratie door nog een haka-filmpje te bekijken.

Stap 5

Wijs een leider aan die hard het intro kan schreeuwen zodat de rest kan antwoorden:

Sta klaar WID STAAN KLAAR (trillen met handen voor het gezicht)

Wie zijn wij dan? DE REGENBOOG (klap op de dijen)

Stap 6

En dan? Zingen en dansen maar! Wedden dat jullie klas het volgende scholentoernooi wint?

Optioneel

Is de haka geslaagd? Maak er dan een filmpje van en mail dit uiterlijk 14 april naar Fedor de Beer (f.d.de.beer@gmail.com). Hij uploadt het filmpje dan op de Facebookpagina van @ExpeditieToiMoko. Het filmpje dat op 30 april de meeste likes heeft, wint een gesignd boek voor in de bibliotheek én Fedor de Beer komt op bezoek in de klas om over de Maori's te vertellen, en natuurlijk om mee te dansen met jullie haka!

Bron:
Wikidied.org:
MaoriWarCance-
Kahuna

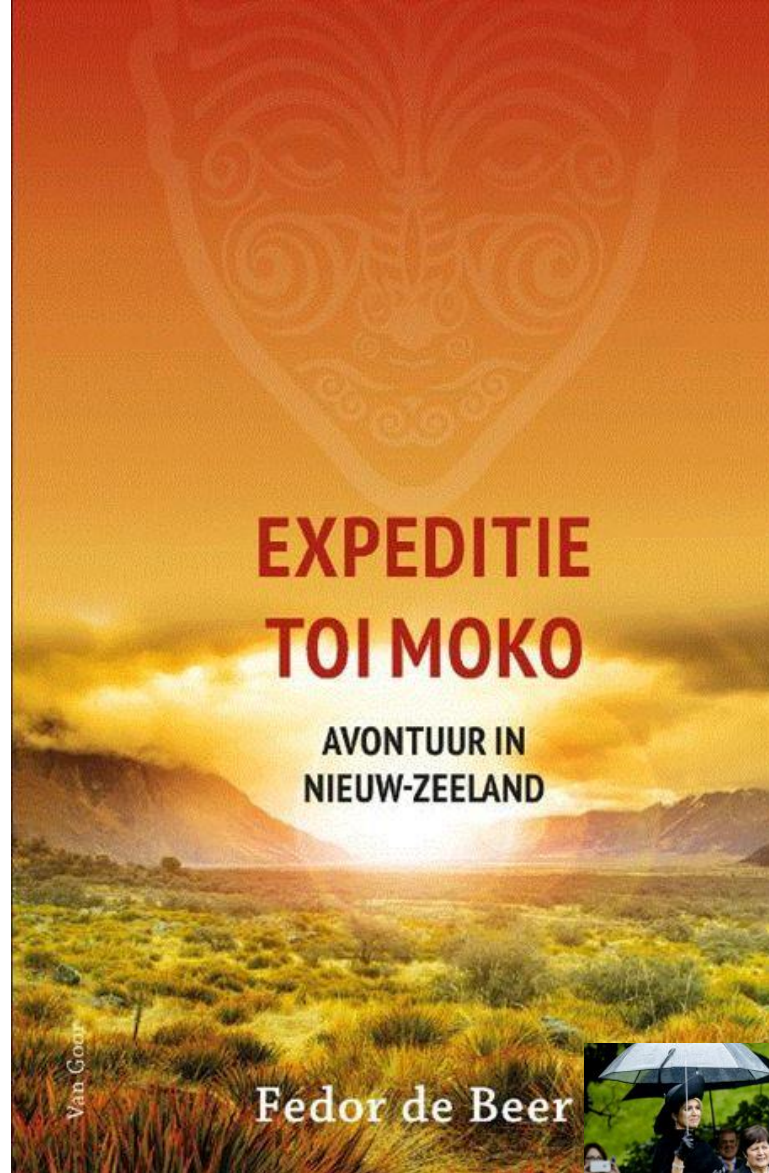

Uitnodiging tot delen van ervaringen

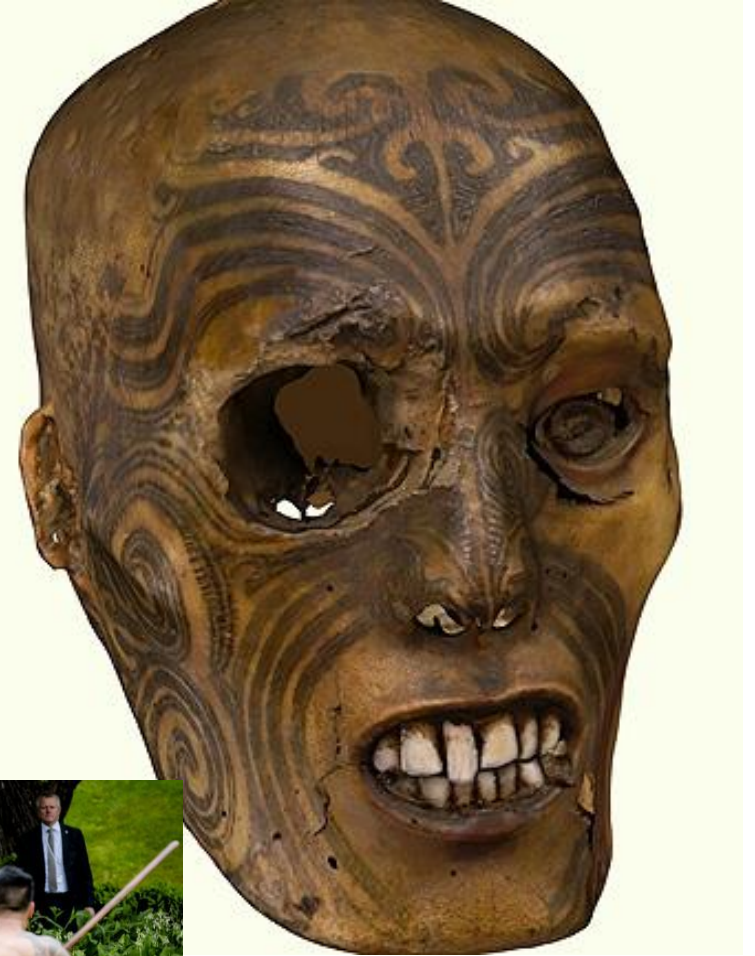

Etnofictie

Fedor de Beer

Pokokohua!
Ik kook je hoofd!

Wereldburgerschap

'de ander' leren kennen

Etnofiction

Etnofiction

Oorsprong: *ethnographic docufiction*, een mix van documentaire en drama. Gebruikt in de *visual anthropology*.

Een cultuur introduceren door niet zozeer de uitingen te laten zien, maar (ook) een verhaal (fictie) te vertellen.

Door identificatie met (hoofd)personage word je mee de wereld (en het denken) van *de ander* ingezogen.

Film leent zich daarvoor, maar (kinder)boeken ook!

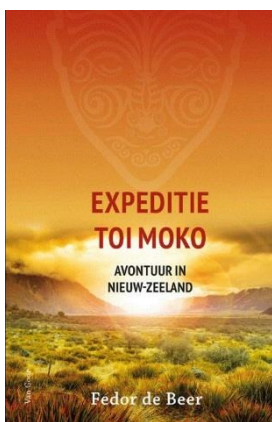
Kan van 'streng' naar 'los'.

*Let Each One Go
Where He May*

Ben Russell, 2009

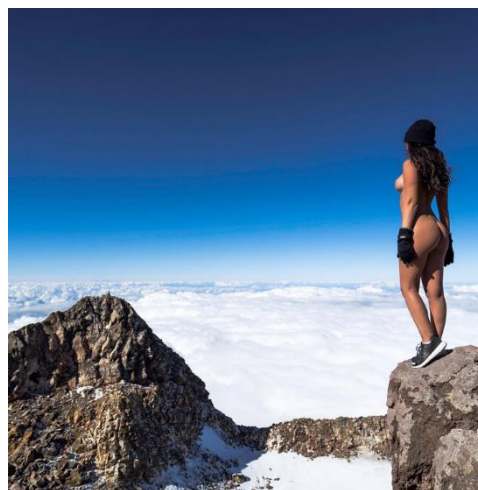
‘Toen de Europeanen Nieuw-Zeeland ontdekten, zagen ze vooral de rijkdom: de bomen voor het hout, de robben voor hun pels en de walvissen die hier toen nog rondzwommen voor hun vet.’

Thom, Nederland

‘Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen’

The Scene

Tui, Aotearoa, Nieuw-Zeeland

‘Wij Māori zorgen voor het land, zoals het land en het water ook voor ons zorgen. En dus kun je niet zomaar alles afbreken om te verkopen. Als je dat doet, gaat alles kapot.’

Het leven bekeken vanuit een andere invalshoek – Thema's:

- Duurzaamheid – van wie is de natuur?
- Leven en dood – begraven, vooroudercultus, leven na de dood
- Plaats in de samenleving – uithuwelijken, 'prinsjes en prinsesjes'
- Heden en verleden – slavernij, onderdrukking, 'once we were warriors'

Hoe kun je de lucht, de warmte van het land kopen of verkopen?

Dat is voor ons moeilijk te bedenken.

Als wij de prikkeling van de lucht en het kabbelen van het water niet kunnen bezitten, hoe kunt u het van ons kopen?

Wij zullen hierover op onze tijd een beslissing nemen.

Zoals het opperhoofd Seattle zegt:

Het grote opperhoofd in Washington kan vast op ons rekenen,

zoals onze blanke broeders kunnen rekenen op de terugkeer van de seizoenen.

Mijn woorden zijn als sterren. Ze verdwijnen niet.

Elk stuk van dit land is heilig voor mijn volk.

Ieder spar, die glanst in de zon, elk zandstrand, elke nevel in de donkere bossen, elke open plaats, elke zoemende bij is heilig in de gedachten en herinnering van mijn volk.

Het sap, dat in de boom opstijgt, draagt de herinnering van de rode man.

Een dode blanke man vergeet het land van zijn geboorte als hij zijn tocht naar de sterren begint.

Onze doden vergeten dit prachtige land nooit: het is de moeder van de rode man. Wij zijn een deel van de aarde en de aarde is een deel van ons.

Deel uit: Seattle (1983⁴) *'Hoe kun je de lucht bezitten? Een indiaanse visie op het beheer van de aarde.'* Utrecht: Aktie Strohalm.

4 | Buitenland | DE VOLKSKRANT DINSDAG 4 MAART 2008

Accent Kumari's

Elfjarige Nepalese godin trouwt met stukje fruit

In Disney-films komen veel (multiculturele) hoofdpersonages voor die je meeslepen 'hun' wereld in.

Lesidee:

- Elke leerling kiest een van deze (of andere) Disney-personages, bekijkt als huiswerk de film en bedenkt hoe (en waarom!) zijn personage denkt over een bepaald thema, bijv. duurzaamheid, discriminatie, vlees eten, opwarming van de aarde, het belang van de gemeenschap, de zin van het leven etc.)
- In groepen van vier verschillende personages bediscussiëren leerlingen een thema, ieder vanuit het perspectief van hun eigen personage.
- Reflectie: kijk je nu anders tegen dit thema aan? Welke argumenten zijn nieuw?

BOEKRECENSIES EN LESTIPS VOOR DE BOVENBOUW

Browse: **Home** » Aardrijkskunde – Wereld

AARDRIJSKUNDE – WERELD

Algemeen

Noord-Afrika

Afrika

<http://leesbevorderingindeklas.nl/aardrijkskunde-wereld/>

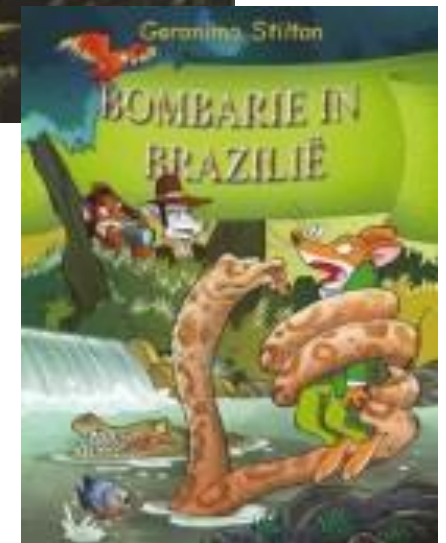
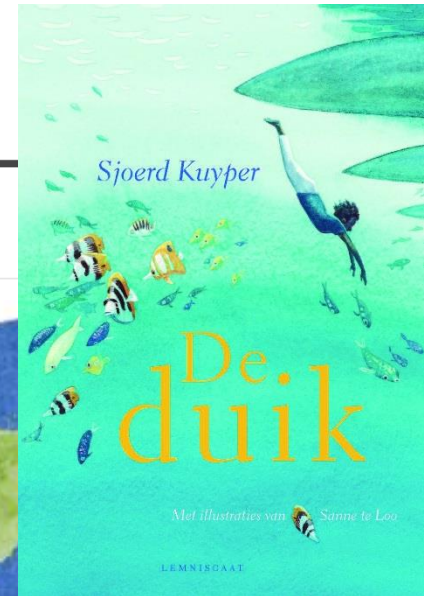

door Jozua Douglas, Manon Sikkell,
Tosca Menten

- Schimmen uit de vergeetput
door Guy Didelez, Patrick
Bernauw
- De sleutel van Sleedoorn
door Kevin Sands

ALGEMEEN

- Wat is leesbevordering?

Haka

- Wat: Gezongen Maori-dans
- Wie:
 - elke (sub)stam
 - geschreven door dichters
 - Kwaliteit performance straalt af op stam en leider
- Hoe:
 - Haka bestaat uit verschillende delen:
 - Voorwerk (leider schreeuwt, rest geeft antwoord)
 - Lied (allemaal ritmisch dansen en bewegen)
- Wanneer:
 - Oorlog
 - Presenteert fitheid, behendigheid en levenskracht.
 - Bruiloft
 - Begrafenis
 - Welkom
 - Etc.

Kia kōrero te katoa o te tinana
Spreken met het hele lichaam!

Lessuggestie

Laat zien wie je bent, dans de klas-haka!

Lessuggestie bij *Expeditie Toi Moko*

Inleiding

In *Expeditie Toi Moko* beleven Thom en Lin een spannend avontuur in Nieuw-Zeeland. Samen met Thoms vader brengen ze een *toi moko* terug, een afgehakt hoofd van een getatoeëerde Maori-krijger. Maar nog voor ze in het vliegtuig zitten op weg naar het land van de lange witte wolke, wordt duidelijk dat dit hoofd héél gewild is...

Kinderen leren in *Expeditie Toi Moko* van alles over de Maori. Als ze het boek uit hebben, kunnen ze zo een spreekbeurt houden over dit bijzondere volk. Maar spreekbeurten kunnen soms wel *sááí* zijn! Maak dit keer eens een klas-haka!

Een haka is een energieke, gezongen dans. Maori gebruiken die om zich aan anderen voor te stellen en om mogelijke tegenstanders duidelijk te maken dat met hen niet te spotten valt. Google maar eens op 'Haka All Blacks' en je ziet meteen waarom tegenstanders zenuwachtig worden als ze tegen de Nieuw-Zeelandse rugbyploeg moeten spelen.

Kern

Stap 1

Laat de leerlingen een haka-filmpje zien op YouTube, bijvoorbeeld 'Haka All Blacks'.

Stap 2

Leg uit dat dit voor de Maori een manier van zich voorstellen is. Voorstellen om te imponeren.

Stap 3

Vraag de leerlingen na te denken over welke woorden hun klas kenmerken. Wat willen de leerlingen als klas uitstralen? Maak er samen een songtekst van.

Stap 4

Laat de leerlingen bedenken welke bewegingen bij hun woorden passen. Zoek inspiratie door nog een haka-filmpje te bekijken.

Stap 5

Wijs een leider aan die hard het intro kan schreeuwen zodat de rest kan antwoorden:

Sta klaar WID STAAN KLAAR (trillen met handen voor het gezicht)

Wie zijn wij dan? DE REGENBOOG (klap op de dijen)

Stap 6

En dan? Zingen en dansen maar! Wedden dat jullie klas het volgende scholentoernooi wint?

Optioneel

Is de haka geslaagd? Maak er dan een filmpje van en mail dit uiterlijk 14 april naar Fedor de Beer (f.d.de.beer@gmail.com). Hij uploadt het filmpje dan op de Facebookpagina van @ExpeditieToiMoko. Het filmpje dat op 30 april de meeste likes heeft, wint een gesignd boek voor in de bibliotheek én Fedor de Beer komt op bezoek in de klas om over de Maori's te vertellen, en natuurlijk om mee te dansen met jullie haka!

Bron:
Wikimedia.org:
MaoriWarCance-
Kahuna

Uitnodiging tot delen van ervaringen

